

Co-funded by
the European Union

Youth Unite: Fostering Tolerance and
Inclusivity through Education and
Engagement

Project n° 2024-1-PL01-KA220-YOU-000248204

Youth Unite

Fostering Tolerance and Inclusivity through Education and Engagement

(Erasmus + - ΒΔ2: Σύμπραξη Συνεργασίας | Νεολαία – Αρ. Έργου 2024-1-PL01-KA220-YOU-000248204)

D2.1 Έκθεση για την Τρέχουσα Κατάσταση

Συγκριτική Μελέτη σε 5 Χώρες

ΠΕ2 – Ανάπτυξη Προγράμματος Μαθημάτων, Εκπαίδευση και Ανάπτυξη Ικανοτήτων

Το περιεχόμενο της παρούσας δημοσίευσης αντιπροσωπεύει αποκλειστικά τις απόψεις του/της συντάκτη/-κτριας και αποτελεί αποκλειστική του/της ευθύνη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρει καμία ευθύνη για τη χρήση των πληροφοριών που περιέχει.

Co-funded by
the European Union

Youth Unite: Fostering Tolerance and
Inclusivity through Education and
Engagement

Project n° 2024-1-PL01-KA220-YOU-000248204

Σύμπραξη

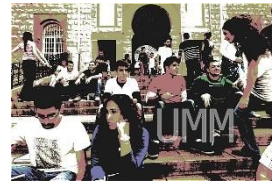
Stowarzyszenie Integracja i Rozwój,
Πολωνία, Συντονιστής

Centro per lo Sviluppo Creativo Danilo
Dolci – ETS, Ιταλία

Un Monde Migrant, Γαλλία

Social Innovation Fund (SIF), Λιθουανία

ΚΜΟΡ - Κέντρο Κοινωνικής Δράσης και
Καινοτομίας, Ελλάδα

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	4
2. Έκθεση για την τρέχουσα κατάσταση: πλαίσιο και στόχοι	4
3. Μεθοδολογία	5
4. Ένα σύνθετο τοπίο	5
4.1 Υφιστάμενες πρωτοβουλίες και απαντήσεις	7
5. Μαθησιακές ανάγκες, εθνικές ελλείψεις και επιθυμητά προγράμματα μαθημάτων: Επισκόπηση των αποτελεσμάτων των ομάδων εστιασμένης συζήτησης.....	11
5.1 Βασικά Ευρήματα ανά Χώρα	11
Ερώτηση (Ε) 1: Ποιος/Ποια είστε και τι κάνετε;	11
Ε2: Εκπαιδευτικές ευκαιρίες	13
Ε3: Η κοινότητά σας	14
Ε4: Εμπόδια	15
Ε5: Αποτελεσματικά εργαλεία.....	16
Ε6: Τεχνολογία και νέοι/-ες.....	16
Ε7: Ελλείπουσες δεξιότητες.....	17
Ε8: Το ιδανικό πρόγραμμα σπουδών	19
Ε9: Μια πρόταση για αλλαγή	19
Ε10: Ένα μήνυμα	20
6. Ανάλυση και σύνθεση των αποτελεσμάτων	21
6.1 Σύνδεση μεταξύ της βιβλιογραφικής ανασκόπησης και των ευρημάτων των ομάδων εστιασμένης συζήτησης.....	21
7. Συμπεράσματα και συστάσεις	23
8. Αναφορές	25

1. Εισαγωγή

Το έργο **Youth Unite - Fostering Tolerance and Inclusivity through Education and Engagement** συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Erasmus+ και δημιουργήθηκε ως απάντηση στην επείγουσα ανάγκη να μειωθούν οι διακρίσεις, ο ρατσισμός και η μισαλλοδοξία, ιδίως μεταξύ των νέων, σε ένα ολοένα και πιο ποικιλόμορφο ευρωπαϊκό περιβάλλον. Για να επιτευχθεί αυτό, στοχεύει να ενισχύσει τις ικανότητες των ατόμων που εργάζονται με νέους/-ες παρέχοντάς τους βοήθεια για να προωθήσουν ένα συμπεριληπτικό περιβάλλον που ευνοεί τον διάλογο και την ενεργό συμμετοχή στην κοινότητα. Με τη συμμετοχή νέων και εργαζόμενων στον τομέα της νεολαίας (youth workers) από την Ιταλία, την Πολωνία, τη Γαλλία, τη Λιθουανία και την Ελλάδα, το έργο φιλοδοξεί να οικοδομήσει διαπολιτισμικές σχέσεις βασισμένες στον σεβασμό και τη συμμετοχικότητα, οι οποίες θα υποστηρίζονται από επικυρωμένα εκπαιδευτικά εργαλεία και ένα πρόγραμμα μαθημάτων σχεδιασμένο για την αντιμετώπιση των σημερινών κοινωνικών προκλήσεων.

Για περισσότερες πληροφορίες, επισκεφθείτε τον δικτυακό τόπο (website) του έργου: <https://www.youth-unite.eu/>

2. Έκθεση για την τρέχουσα κατάσταση: πλαίσιο και στόχοι

Το παρόν έγγραφο παρουσιάζει τα αποτελέσματα του πρώτου σταδίου του έργου "Youth United". Το εν λόγω στάδιο αποσκοπεί στην ανάλυση των εθνικών πλαισίων μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης και στον προσδιορισμό των μαθησιακών αναγκών των εργαζόμενων στον τομέα της νεολαίας μέσω της οργάνωσης ομάδων εστιασμένης συζήτησης (focus groups). Τα σχετικά αποτελέσματα είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη ενός προγράμματος μαθημάτων, το οποίο θα αποτελέσει τον πυρήνα της μελλοντικής εκπαίδευσης με τη συμμετοχή των εργαζόμενων στον τομέα της νεολαίας στις χώρες-εταίρους. Ο καθορισμός αυτών των δύο δράσεων υπηρετεί έναν συγκεκριμένο σκοπό: να αναλυθεί το εθνικό κοινωνικοπολιτισμικό υπόβαθρο κάθε χώρας-εταίρου όσον αφορά τον ρατσισμό, τη μισαλλοδοξία και την ένταξη πριν από τη διεξαγωγή των προγραμματισμένων ομάδων εστιασμένης συζήτησης. Η ανάλυση αυτή, που οργανώθηκε ως βιβλιογραφική ανασκόπηση, διασφαλίζει ότι οι μελλοντικές πρωτοβουλίες θα ευθυγραμμίζονται με τις συγκεκριμένες τοπικές συνθήκες και θα παρέχουν μια κοινή βάση πληροφοριών. Κατά συνέπεια, στόχος της παρούσας έκθεσης είναι να παράσχει μια συγκριτική προσέγγιση του ρατσισμού, των διακρίσεων και της ένταξης στο πλαίσιο της νεολαίας, παράλληλα με τις

πρωτοβουλίες και τις πολιτικές που εφαρμόζονται για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων.

3. Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία που εφαρμόστηκε για την εκπόνηση της παρούσας έκθεσης, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, οργανώθηκε γύρω από δύο κύριες δράσεις, ακολουθώντας ένα συγκεκριμένο πρότυπο για καθεμία από αυτές:

- **Βιβλιογραφική Ανασκόπηση:** Κάθε χώρα-εταίρος ανέλυσε τα υπάρχοντα δεδομένα, τις πολιτικές και τις πρωτοβουλίες σχετικά με τον ρατσισμό, τη μισαλλοδοξία και την ένταξη δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη νεολαία. Η ανασκόπηση δομήθηκε με βάση τρία καθοδηγητικά ερωτήματα και υποστηρίχθηκε από πρόσφατες και αξιόπιστες πηγές αναλύοντας τον τρόπο με τον οποίο οι νέοι/-ες βιώνουν και αντιλαμβάνονται τη μισαλλοδοξία και την ένταξη στις κοινότητές τους. Σε κάθε εταίρο, παρασχέθηκε υπόδειγμα προκειμένου να συγκεντρώσει δεδομένα σύμφωνα με τα ίδια κριτήρια και την ίδια δομή.
- **Εκθέσεις Ομάδων Εστιασμένης Συζήτησης:** Κάθε χώρα οργάνωσε ομάδες εστιασμένης συζήτησης με τη συμμετοχή εργαζόμενων στον τομέα της νεολαίας με σκοπό να διερευνήσει τις απόψεις, τις προκλήσεις και τις βέλτιστες πρακτικές τους όσον αφορά την ένταξη και την ποικιλομορφία. Για να εξασφαλιστεί η συγκρισιμότητα μεταξύ των χωρών, χρησιμοποιήθηκε ένα τυποποιημένο σύνολο ερωτήσεων και μια προκαθορισμένη διαδικασία αναφοράς. Συγκεκριμένα, κάθε focus group ακολούθησε μια δομημένη προσέγγιση:
 - **Συμμετέχοντα άτομα:** Εργαζόμενοι/-νες στον τομέα της νεολαίας από διάφορα περιβάλλοντα.
 - **Περιβάλλον:** Ένας ουδέτερος χώρος, χωρίς περισπασμούς, για τη διασφάλιση ανοιχτών συζητήσεων.
 - **Δεοντολογικά Ζητήματα:** Συγκεντρώθηκαν υπογεγραμμένα έντυπα συγκατάθεσης και συμφωνίες εμπιστευτικότητας.

Τα αποτελέσματα των δύο δράσεων συνοψίζονται στις δύο κύριες ενότητες του παρόντος εγγράφου με τελική ανάλυση και συμπεράσματα.

4. Ένα σύνθετο τοπίο

Τα τελευταία χρόνια, οι ευρωπαϊκές χώρες αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις που σχετίζονται με τον ρατσισμό, τη μισαλλοδοξία και την κοινωνική ένταξη, φαινόμενα που επηρεάζουν το σύνολο του πληθυσμού, αλλά έχουν ιδιαίτερα σοβαρές επιπτώσεις

στους/στις νέους/-ες και τις μειονότητες. Από τα πέντε εθνικά πλαίσια που αναλύθηκαν - Ιταλία, Γαλλία, Ελλάδα, Πολωνία και Λιθουανία - προκύπτει μια σύνθετη εικόνα, η οποία χαρακτηρίζεται από ρυθμιστική πρόοδο, αλλά και από επίμονες συστημικές και πολιτισμικές διακρίσεις.

Στην **Ιταλία**, ο ρατσισμός και η μισαλλοδοξία εκφράζονται μέσω πρακτικών όπως η φυλετική σκιαγράφηση (racial profiling) από τις αρχές επιβολής του νόμου και μέσω ευρέως διαδεδομένων συμπεριφορών διακρίσεων, όπως ο ρατσισμός, η ομοφοβία και ο αντισημιτισμός. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI, 2024), οι ομάδες που πλήττονται περισσότερο είναι οι Ρομά, οι ΛΟΑΤΚ+ και τα άτομα αφρικανικής καταγωγής. Το 70% των Ιταλών/-λίδων παραδέχεται ότι οι μαύροι/-ρες είναι συχνά θύματα ρατσισμού (Ipsos, 2023) και πάνω από το 60% των μαθητών/-τριών αναφέρουν ότι έχουν βιώσει ή έχουν γίνει μάρτυρες περιστατικών διακρίσεων (Save the Children, 2023).

Η **Γαλλία**, το 2023 σημείωσε επιδείνωση της κοινωνικής συνοχής λόγω της αύξησης των αντισημιτικών πράξεων και της ξενοφοβικής ρητορικής. Η Εθνική Συμβουλευτική Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (CNCDH) κατέγραψε μια ανησυχητική μείωση της ανεκτικότητας, ιδίως μεταξύ των νέων: το 58% των ατόμων μεταξύ 18 και 39 ετών δηλώνει ότι έχει υποστεί διακρίσεις λόγω καταγωγής ή χρώματος δέρματος (2023).

Η **Πολωνία**, από την άλλη πλευρά, αντιμετωπίζει έντονη κοινωνική πόλωση και εχθρικό κλίμα απέναντι στη ΛΟΑΤΚ+ κοινότητα και τους/τις μετανάστες/-στριες. Η χώρα κατέχει την τελευταία θέση στον δείκτη της ILGA-Europe για τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΙ (ILGA-Europe, 2020), ενώ αρκετές περιφέρειες έχουν εκδώσει ψηφίσματα με τα οποία αυτοανακηρύσσονται «ζώνες απαλλαγμένες από ΛΟΑΤ άτομα». Αν και η νεολαία των πόλεων δείχνει πιο ανοιχτή στάση, τα μηνύματα μίσους και η παραπληροφόρηση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social media) αποτελούν μια αυξανόμενη απειλή (ECRI, 2023).

Στην **Ελλάδα**, παρά τη νομοθετική πρόοδο, οι διακρίσεις κατά των μεταναστών/-στριών, των Ρομά και των ΛΟΑΤΚ+ ατόμων εξακολουθούν να είναι ευρέως διαδεδομένες. Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας κατέγραψε 158 περιστατικά ρατσιστικής βίας το 2023, πολλά από τα οποία στρέφονταν κατά προσφύγων/-γισσών και ΛΟΑΤΚ+ νέων (RVRN, 2023). Επιπλέον, το 17,7% των νέων στην Ελλάδα βρίσκονται εκτός Εκπαίδευσης, Απασχόλησης ή Κατάρτισης (NEETs) με τα ποσοστά αυτά να είναι υψηλότερα μεταξύ των μειονοτήτων (OECD, 2024).

Τέλος, στη **Λιθουανία**, παρά την αυξημένη ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα διακρίσεων, οι συμπεριφορές ένταξης παραμένουν εύθραυστες. Οι κοινότητες των Ρομά, των ΛΟΑΤΚ+ και των μεταναστών/-στριών αντιμετωπίζουν συστημικά εμπόδια στην

εκπαίδευση, την απασχόληση και την υγειονομική περίθαλψη. Σύμφωνα με μια πρόσφατη μελέτη, μόλις το 27% των πολιτών πιστεύει ότι οι πολιτικές κατά των διακρίσεων είναι πραγματικά αποτελεσματικές, ενώ ζητήματα όπως ο φυλετικός εκφοβισμός στα σχολεία εξακολουθούν να είναι ευρέως διαδεδομένα (Ciuladiene, 2024· Spinter Tyrimai, 2024).

Σε όλες αυτές τις χώρες, προκύπτει ένα κοινό μοτίβο: η δυσκολία μετατροπής των κανονισμών σε συγκεκριμένες δράσεις, η παρουσία βαθιά ριζωμένων στερεοτύπων και η άνιση πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες όπως η εκπαίδευση, η υγειονομική περίθαλψη, η απασχόληση και η συμμετοχή στα κοινά. Οι νέοι/-ες, ιδίως όσοι/-σες έχουν μεταναστευτικό υπόβαθρο ή ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες, συχνά αποκλείονται από τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και αντιμετωπίζουν πολλαπλές μορφές διακρίσεων. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση και η δημιουργία ασφαλών και συμπεριληπτικών χώρων παρέχουν βασικά εργαλεία για την οικοδόμηση δικαιότερων και πιο συνεκτικών κοινωνιών.

4.1 Υφιστάμενες πρωτοβουλίες και απαντήσεις

Οι πέντε χώρες που αναλύθηκαν - Ιταλία, Γαλλία, Ελλάδα, Πολωνία και Λιθουανία - έχουν αναπτύξει με την πάροδο του χρόνου μια σειρά από πολιτικές, προγράμματα και παρεμβάσεις με στόχο την καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων, αν και με διαφορετικές προσεγγίσεις και επίπεδα αποτελεσματικότητας. Οι θεσμικές απαντήσεις οργανώνονται γύρω από ρυθμιστικά, στρατηγικά και εκπαιδευτικά σχέδια με αυξανόμενο ρόλο για την κοινωνία των πολιτών και τον τομέα της εκπαίδευσης στην προώθηση της ένταξης.

Στην Ιταλία, η νομική απάντηση βασίζεται στο Σύνταγμα, το οποίο κατοχυρώνει την αρχή της ισότητας στο άρθρο 3. Σε νομοθετικό επίπεδο, ο Νόμος 654/1975 και το Νομοθετικό Διάταγμα 215/2003 εισήγαγαν ποινές για πράξεις διακρίσεων και όρισαν την UNAR (Εθνική Υπηρεσία Κατά των Φυλετικών Διακρίσεων) ως συντονιστικό όργανο για τις πολιτικές κατά του ρατσισμού (UNAR, 2023). Από στρατηγική άποψη, ανάμεσα σε όλες τις διάφορες πρωτοβουλίες που υλοποιούνται σε εθνικό επίπεδο, η Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη των Ρομά και Σίντι 2021-2030 και εκπαιδευτικά προγράμματα, όπως το DiversaMente και το All different, προωθούν εξίσου μια κουλτούρα σεβασμού και συμμετοχής (ICEI, 2021).

Η **Γαλλία** διαθέτει ένα στέρεο νομικό πλαίσιο, με ισχυρή ιστορική βάση, όπως ο Νόμος για την Ελευθερία του Τύπου (1881) και πιο πρόσφατα ο Ποινικός Κώδικας (1994), καθώς και η συμπερίληψη της ξενοφοβικής ρητορικής στην κατηγορία της κατάχρησης της ελευθερίας της έκφρασης (CNCDH, 2023). Το Εθνικό Σχέδιο Κατά του Ρατσισμού, του Αντισημιτισμού και των Διακρίσεων (2023-2026) αποσκοπεί στον συντονισμό των δράσεων στην εκπαίδευση, την απασχόληση και τον πολιτισμό. Ωστόσο, η Γαλλία έχει επικριθεί από την Επιτροπή του

ΟΗΕ για τη μη επαρκή αντιμετώπιση του συστημικού ρατσισμού, ιδίως στον τομέα της ασφάλειας (Amnesty International, 2023).

Στην **Ελλάδα**, το Εθνικό Σχέδιο κατά του Ρατσισμού 2020-2023 είναι ένα από τα πιο δομημένα στην Ευρώπη με στοχευμένες δράσεις στην εκπαίδευση, τη στέγαση, την απασχόληση και τη δικαιοσύνη (ECRI, 2022). Ένα από τα πιο σημαντικά μέτρα είναι ο Νόμος 5089/2024, ο οποίος νομιμοποιεί τον γάμο μεταξύ ομόφυλων ζευγαριών στο πλαίσιο της Ευρύτερης Στρατηγικής για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ (Hellenic Republic, 2021). Άλλα μέτρα περιλαμβάνουν τη μεταρρύθμιση του Κώδικα Μετανάστευσης (Νόμος 5038/2023) και δράσεις κατά της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο (Νόμος 4779/2021).

Η **Πολωνία** έχει τροποποιήσει τον Ποινικό Κώδικα (άρθρα 256 και 53 §2α) για την επιβολή κυρώσεων στη ρητορική μίσους και έχει αναγνωρίσει τον σεξουαλικό προσανατολισμό ως κριτήριο ευαλωτότητας στις διαδικασίες ασύλου (ECRI, 2023). Σε τοπικό επίπεδο, η πόλη Γκντανσκ αποτελεί ένα προηγμένο μοντέλο ένταξης, καθώς έχει δημιουργήσει ένα Συμβούλιο Μεταναστών/-στριών που υποστηρίζει τις δημοτικές πολιτικές για την ένταξη (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2023). Ωστόσο, η έλλειψη εθνικής μεταναστευτικής στρατηγικής και ο αποκλεισμός ΛΟΑΤΚ+ θεμάτων από τα σχολικά προγράμματα σπουδών εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικές προκλήσεις.

Στη **Λιθουανία**, το νομικό πλαίσιο βασίζεται στον Νόμο περί Ίσης Μεταχείρισης (2003) και στον Νόμο περί Νομικού Καθεστώτος των Αλλοδαπών (2018), οι οποίοι εγγυώνται την πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες και απαγορεύουν τις διακρίσεις (Equal Opportunities Ombudsperson, 2021). Η χώρα έχει υλοποιήσει προγράμματα γλωσσικής, επαγγελματικής και κοινωνικής ένταξης για τους/τις μετανάστες/-στριες, αλλά η θεσμική υποστήριξη παραμένει αδύναμη λόγω της περιορισμένης χρηματοδότησης και της έλλειψης εμπιστοσύνης εκ μέρους των πολιτών. Το Πρόγραμμα Ένταξης Αλλοδαπών (2016) και το Λιθουανικό Ταμείο Ένταξης παρέχουν μαθήματα, νομική συνδρομή και πολιτιστικό προσανατολισμό, αλλά συχνά είναι ελάχιστα γνωστά ή δεν υλοποιούνται αποτελεσματικά (Ministry of the Interior of Lithuania, 2021).

Σε όλα αυτά τα πλαίσια, αναδεικνύεται η σημασία τόσο της τυπικής όσο και της μη τυπικής εκπαίδευσης ως βασικού εργαλείου για την οικοδόμηση μιας κουλτούρας χωρίς αποκλεισμούς. Προγράμματα και μαθήματα που απευθύνονται σε youth workers, όπως τα EDI GO (Ελλάδα), NELA (Γαλλία), Hate - Delate (Πολωνία) και Youth Affairs Training (Λιθουανία), DiversaMente (Ιταλία), παρέχουν πρακτικά εργαλεία για την αναγνώριση και την καταπολέμηση των διακρίσεων, την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου και την εκτίμηση της αξίας της ποικιλομορφίας σε εκπαιδευτικά και κοινοτικά περιβάλλοντα (CEMEA, 2019· HREA, 2020). Στον παρακάτω πίνακα, παρουσιάζονται οι προαναφερθείσες

πρωτοβουλίες (περισσότερες πηγές/περιπτώσεις παρατίθενται στις εθνικές εκθέσεις στα παραρτήματα της παρούσας έκθεσης).

Ονομασία Προγράμματος	Χώρα/ Έτος Υλοποίησης	Περιγραφή	Μαθησιακοί Στόχοι	Περιεχόμενα	Δεξιότητες & Ικανότητες	Σύνδεσμος (Link)
EDI GO	ΕΛΛΑΔΑ 2024	Πρόγραμμα μαθημάτων σχετικά με την Ισότητα, τη Διαφορετικότητα και την Ένταξη για Youth Workers	Κατανόηση των αρχών EDI, της πρόσληψης χωρίς αποκλεισμούς, του σχεδιασμού χώρων και της συμπεριληπτικής γλώσσας	5 ενότητες: θεωρία EDI, χώροι, σχέσεις, κοινότητα, εργασία στον τομέα της νεολαίας	Διαπολιτισμικές δεξιότητες, επικοινωνία και σχεδιασμός εκπαίδευσης	https://edigo.eu/media/edigo-curriculum.pdf
NELA	ΓΑΛΛΙΑ 2019	Πρόγραμμα του CEMEA για την αποδόμηση των προκαταλήψεων και του ρατσισμού μέσω των μέσων ενημέρωσης και της ιστορικής ανάλυσης	Ευαισθητοποίηση σχετικά με την ισότητα και τα στερεότυπα	Εργαστήρια για την κριτική ανάλυση των μέσων ενημέρωσης, την ιστορία και τη βιολογία	Κριτική σκέψη, ευαισθητοποίηση κατά των διακρίσεων	https://centra.asso.fr/les-champs-d-action/questions-sociales/nous-et-les-autres-des-prejuges-au-racisme

Diversa Mente - Youth Against Discrimi- nation	ITALIA 2021	Πρόγραμμα για youth workers με στόχο την ευαισθητοπο- ίηση σχετικά με τη διαφορετικό- τητα και την ένταξη	Αναγνώριση και καταπολέμη- ση των διακρίσεων, προώθηση της ενεργού συμμετοχής των πολιτών	Ανάλυση στερεοτύ- πων, μέθοδοι καταπολέμ- ησης των διακρίσεω- ν και εργαστήρι- α ένταξης	Αναγνώριση στερεοτύπων, δεξιότητες συμπεριληπτικ- ής διδακτικής διευκόλυνσης	https://icei /progetti/d ersamente/
Hate – Delate	ΠΟΛΩΝΙΑ 2016	Εργαστήρια για την αντιμετώπισ- η της ρητορικής μίσους και των διακρίσεων στο διαδίκτυο	Ευαισθητοπο- ίηση σχετικά με τη ρητορική μίσους, ανάπτυξη ομαδικής επικοινωνίας	Σενάρια προσομοίω- σης, ομαδικός αναστοχασ- μός, συζητήσεις , παρουσιάσ- εις	Επικοινωνία, συνεργασία και διαπολιτισμικ- ή ικανότητα	Narzędziow- ik educacyjnych materiały d educatorów / mov nienawisci poznaj, reaguj
Youth Affairs Training Program	ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ 2018	Εκπαίδευση 5 ενοτήτων για youth workers σχετικά με τη μη τυπική εκπαίδευση, την ψυχολογία και την κοινωνική εργασία	Παροχή εργαλείων σε youth workers για την υποστήριξη και την ενδυνάμωση νέων από διαφορετικά περιβάλλοντ- α	Ενότητες: εργασία στον τομέα της νεολαίας, ψυχολογία , κοινωνική εργασία, εκπαίδευσ- η, πολιτική για τη νεολαία	Διαπροσωπικέ- ς δεξιότητες, δεξιότητες συμπεριληπτικ- ής διδακτικής διευκόλυνσης, ομαδική εργασία, τεχνικές καθοδήγησης	https://old. d.lt/informa ija- dirbantiems su- jaunimu/ja nimo- darbuotojai

Παρά τις διαφορές μεταξύ των χωρών, όλες δείχνουν μια αυξανόμενη δέσμευση για την οικοδόμηση κοινωνιών απαλλαγμένων από αποκλεισμούς. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν εμπόδια όπως έλλειψη χρηματοδότησης για τις αρχές καταπολέμησης των

διακρίσεων, απουσία αναλυτικών στοιχείων, βραδυκίνητοι μηχανισμοί αναφοράς και γενική δυσκολία αναγνώρισης του δομικού ρατσισμού. Η αντιμετώπιση αυτών των κενών απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που θα συνδυάζει αποτελεσματικούς νόμους, εκπαιδευτικά προγράμματα και την ενεργό συμμετοχή της νεολαίας και της κοινωνίας των πολιτών.

5. Μαθησιακές ανάγκες, εθνικές ελλείψεις και επιθυμητά προγράμματα μαθημάτων: Επισκόπηση των αποτελεσμάτων των ομάδων εστιασμένης συζήτησης

Στην παρούσα ενότητα της έκθεσης, συγκεντρώνονται και αναλύονται τα αποτελέσματα των ομάδων εστιασμένης συζήτησης που πραγματοποιήθηκαν στις προαναφερθείσες πέντε (5) ευρωπαϊκές χώρες που συμμετέχουν στο έργο. Στόχος αυτής της δράσης, μετά την κατανόηση του γενικού πλαισίου, ήταν να δημιουργηθεί μια συνολική εικόνα των αντιλήψεων, των εμπειριών, των εμποδίων και των καλών πρακτικών που προέκυψαν, οι οποίες ελήφθησαν απευθείας από εργαζόμενους/-νες στον τομέα της νεολαίας.

Στις Ομάδες Εστιασμένης Συζήτησης συμμετείχαν **29 άτομα**, τα οποία κατανέμονται σε εθνικό επίπεδο σύμφωνα με τον ακόλουθο πίνακα:

Οργανισμός	Χώρα	Αριθμός εργαζόμενων στον τομέα της νεολαίας
Centro per lo Sviluppo Creativo Danilo Dolci - ETS	Ιταλία	5
Un Monde Migrant	Γαλλία	8
KMOP	Ελλάδα	5
Stowarzyszenie Integracja i Rozwój	Πολωνία	5
Social Innovation Fund	Λιθουανία	6
Σύνολο		29

5.1 Βασικά Ευρήματα ανά Χώρα

Παρακάτω, συνοψίζονται τα κύρια αποτελέσματα που προέκυψαν από όλες τις χώρες, τα οποία παρέχουν μια γενική εικόνα των κύριων συμπερασμάτων.

Ερώτηση (Ε) 1: Ποιος/Ποια είστε και τι κάνετε;

Αν έπρεπε να περιγράψετε τον ρόλο σας ως youth worker (εργαζόμενος/-η στον τομέα της νεολαίας) με μία λέξη, ποια θα ήταν αυτή και γιατί;

Η περιγραφή του ρόλου των συμμετεχόντων ατόμων στις ομάδες εστιασμένης συζήτησης αποκάλυψε ένα ισχυρό επαγγελματικό και σχεσιακό στοιχείο. Παρά τις διαφορές στα εθνικά πλαίσια, σε όλες τις χώρες αναδείχθηκε μια κοινή εικόνα του/της youth worker ως υποστηρικτή/-κτριας, ως γέφυρας μεταξύ των νέων και της κοινότητας και ως προαγωγού της ενεργού συμμετοχής.

Στην **Ελλάδα** και την **Ιταλία**, τα συμμετέχοντα άτομα όρισαν τον ρόλο τους ως εκπαιδευτικό συνοδοιπόρο δίνοντας έμφαση στη δημιουργία δεσμών εμπιστοσύνης και υποστήριξης για προσωπική ανάπτυξη. Στη **Γαλλία**, ορισμένα από τα συμμετέχοντα άτομα αυτοπροσδιορίστηκαν ως παράγοντες ενεργοποίησης της διαδικασίας που έχουν την ικανότητα να διεγείρουν τον κριτικό αναστοχασμό, τη συλλογική δράση και τη δημιουργικότητα. Στην **Πολωνία**, οι εργαζόμενοι/-νες στον τομέα της νεολαίας θεωρούνται κυρίως ως διευκολυντές/-ντριες, οι οποίοι/-ες είναι ικανοί/-νες να προσαρμόζονται στις ανάγκες των νέων και να υποστηρίζουν τις ιδέες τους. Στη **Λιθουανία**, τονίστηκε η διάσταση της διαμεσολάβησης μεταξύ των πολιτισμών, ιδίως σε περιβάλλοντα με μεγάλη παρουσία νέων μεταναστών/-στριών.

Επαναλαμβανόμενοι όροι όπως «μέντορας», «καθοδηγητής/-τρια», «έμπνευση», «γέφυρα», «διευκολυντής/-ντρια» και «μη τυπικός/-κή εκπαιδευτικός» αντικατοπτρίζουν μια πολυδιάστατη θεώρηση του ρόλου που συνδυάζει την ενσυναίσθηση, την ενεργητική ακρόαση, τη σχεσιακή ικανότητα και την κοινωνική δέσμευση. Όλα τα συμμετέχοντα άτομα υπογράμμισαν ότι ο ρόλος τους δεν εξαντλείται στα τεχνικά ή εκπαιδευτικά καθήκοντα, αλλά συνεπάγεται ευθύνη για την πολιτισμική αλλαγή και την ένταξη.

Τέλος, προέκυψε ένας κοινός προβληματισμός σχετικά με την έλλειψη θεσμικής αναγνώρισης του ρόλου του/της youth worker. Παρά το γεγονός ότι διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στις διαδικασίες συμμετοχής των νέων, πολλοί/-λές εργαζόμενοι/-νες στον τομέα της νεολαίας εργάζονται χωρίς συμβατική προστασία, σαφή επαγγελματική πορεία ή επίσημο καθεστώς. Ωστόσο, όλα τα συμμετέχοντα άτομα συμφώνησαν ότι η εργασία αυτή αποτελεί πολύτιμη επιλογή και συγκεκριμένη μορφή ενεργού πολιτειότητας.

Ορισμένα άτομα αναφέρθηκαν στη μεγάλη σημασία της εκπαιδευτικής σχέσης τονίζοντας ότι το καθήκον τους δεν είναι να παρέχουν έτοιμες λύσεις, αλλά να συμπορεύονται με τους/τις νέους/-ες δημιουργώντας χώρους ακρόασης, εμπιστοσύνης και πειραματισμού. Άλλα άτομα υπογράμμισαν τη μετασχηματιστική διάσταση της εργασίας με τους/τις νέους/-ες, η οποία αφορά και τα άτομα που την ασκούν: το να συμπορεύεσαι με τους/τις νέους/-ες στην ανάπτυξή τους σημαίνει αναπόφευκτα να αμφισβητείς, να προσαρμόζεσαι, να μεγαλώνεις μαζί τους.

Προέκυψε επίσης ένας προβληματισμός σχετικά με την αξία της αναγνώρισης: σε πολλές χώρες, ο ρόλος του/της youth worker δεν αναγνωρίζεται επίσημα, γεγονός που μπορεί να προκαλέσει απογοήτευση. Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι το πάθος και η αφοσίωση με την οποία ασκείται μαρτυρούν μια ισχυρή επαγγελματική ταυτότητα ακόμη και ελλείψει επίσημης ιδιότητας. Η εργασία στον τομέα της νεολαίας βιώνεται ως μια βαθιά ανταλλαγή, ένα πρόσφορο έδαφος για την οικοδόμηση της ιδιότητας του πολίτη, την προώθηση των δικαιωμάτων και τη δημιουργία ελπίδας.

E2: Εκπαιδευτικές ευκαιρίες

Θα μπορούσατε να περιγράψετε στην ομάδα το εκπαιδευτικό σας υπόβαθρο/διαδρομή και πώς αυτό σας οδήγησε να εργαστείτε με νέους/-ες;

Οι διαδρομές είναι ποικίλες και ενδιαφέρουσες: υπάρχουν άτομα με υπόβαθρο στα παιδαγωγικά, την ψυχολογία, τις τέχνες ή τη νομική, αλλά και άτομα που προέρχονται από λιγότερο παραδοσιακές διαδρομές, όπως τα οικονομικά ή η σκηνογραφία. Ένα από τα κοινά στοιχεία που προέκυψαν από τις ομάδες εστιασμένης συζήτησης αφορά την απουσία, και στις πέντε χώρες-εταίρους, μιας ενιαίας και αναγνωρισμένης εκπαιδευτικής διαδρομής για να γίνει κανείς youth worker. Κανένα από τα συμμετέχοντα άτομα δεν αναφέρθηκε σε άμεση και συγκεκριμένη πανεπιστημιακή εκπαίδευση για τον ρόλο του. Αντιθέτως, η πλειοψηφία των εν λόγω ατόμων απέκτησε δεξιότητες μέσω πρακτικής πείρας, σύντομων μαθημάτων, ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών ή τοπικών έργων.

Στην Ιταλία και την Ελλάδα, επισημάνθηκε ότι πολλοί/-λές εργαζόμενοι/-νες στον τομέα της νεολαίας προέρχονται από τον χώρο του εθελοντισμού, συχνά από τον τριτογενή τομέα ή ευρωπαϊκά προγράμματα όπως το Erasmus+ και το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης. Στη Γαλλία, αρκετοί/-τές εργαζόμενοι/-νες στον τομέα της νεολαίας έχουν καλλιτεχνικό ή παιδαγωγικό υπόβαθρο, αλλά διαμαρτύρονται για τον υπερβολικό κατακερματισμό της προσφερόμενης εκπαίδευσης. Στην Πολωνία και τη Λιθουανία, τα περισσότερα συμμετέχοντα άτομα απέκτησαν τις δεξιότητές τους απευθείας στο πεδίο αντιμετωπίζοντας μια πολύ απότομη καμπύλη μάθησης και συχνά χωρίς να έχουν καμία αρχική υποστήριξη.

Παρά την ετερογένεια αυτή, αναδεικνύεται σαφώς μια κοινή επιθυμία για περισσότερη δομή, συνέχεια και εκπαιδευτική αναγνώριση. Τα συμμετέχοντα άτομα ζητούν μαθησιακές διαδρομές που συνδυάζουν τη θεωρία και την πρακτική, ευέλικτες αλλά συνεπείς, ικανές να τους/τις προετοιμάσουν ουσιαστικά για παρεμβάσεις σε περιβάλλοντα νέων. Επιπλέον, παρατηρείται έντονη ζήτηση για ειδική εκπαίδευση σε ευαίσθητα θέματα, όπως η διαχείριση της διαφορετικότητας, η διδακτική διευκόλυνση, η διαπολιτισμική επικοινωνία και η συναισθηματική φροντίδα.

Συνοψίζοντας, οι εργαζόμενοι/-νες στον τομέα της νεολαίας που συμμετείχαν στη συνέντευξη έχουν ως επί το πλείστον λάβει άτυπη εκπαίδευση, με περιορισμένους πόρους, αλλά με υψηλά κίνητρα και διάθεση προσαρμοστικότητας. Η ενίσχυση των εκπαιδευτικών διαδρομών αποτελεί μία από τις προτεραιότητες για την αναβάθμιση του τομέα και για τη βελτίωση της ποιότητας της εργασίας με νέους/-ες.

E3: Η κοινότητά σας

Πώς θα ορίζατε την ανεκτικότητα, την ένταξη και την ποικιλομορφία στο πλαίσιο της εργασίας με τους/τις νέους/-ες; Θα μπορούσατε να μας δώσετε ένα παράδειγμα;

Όλες οι ομάδες διατύπωσαν παρόμοιους ορισμούς γύρω από τις ζητούμενες έννοιες. Η **ανεκτικότητα** μπορεί να είναι μια κάπως περίπλοκη έννοια για ορισμένους ανθρώπους· το γεγονός ότι ανέχεσαι κάτι δεν σημαίνει ότι το αποδέχεσαι. Η **ένταξη**, όμως, θεωρείται ως μια πιο ενεργητική προσπάθεια. Χρειάζεται συνεχής προσπάθεια για τη δημιουργία ίσων ευκαιριών και την ενίσχυση μιας γνήσιας αίσθησης του ανήκειν. Η **ποικιλομορφία** θεωρείται συχνά ως ένα πολύτιμο πλεονέκτημα που μπορεί να ενισχύσει τις ομάδες, αλλά μπορεί επίσης να οδηγήσει σε συγκρούσεις αν δεν την αντιμετωπίσουμε με τη δέουσα προσοχή. Είναι πολύ σημαντικό να επιτύχουμε ισορροπία μεταξύ της εκτίμησης των διαφορών μας και της καλλιέργειας ενός αισθήματος κοινότητας. Πολλά από τα συμμετέχοντα άτομα πιστεύουν ότι η εστίαση στη γλώσσα, τη διαπολιτισμική επικοινωνία και τη δημιουργία πραγματικά συμπεριληπτικών περιβαλλόντων είναι καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Ποιες προκλήσεις που σχετίζονται με την ένταξη και την ποικιλομορφία σε εθνικό επίπεδο αντιμετωπίζει η κοινότητά σας; Τι γίνεται με τους/τις νέους/-ες;

Κατά τη διάρκεια των ομάδων εστιασμένης συζήτησης, τα συμμετέχοντα άτομα εντόπισαν ως κύρια κρίσιμα ζητήματα σε εθνικό επίπεδο τα εξής: εγκατάλειψη του σχολείου στην Ιταλία, έλλειψη εκπαιδευτικής συνέχειας στη Γαλλία και διακρίσεις σε βάρος των ΛΟΑΤΚ+, των μεταναστών/-στριών ή των νέων με αναπηρία στην Πολωνία και τη Λιθουανία. Ακόμη, στη Γαλλία διαπιστώθηκε στιγματισμός που σχετίζεται με την ενδυμασία και την ταυτότητα, καθώς και αποσύνδεση μεταξύ των αναγκών των νέων και των προσφερόμενων υπηρεσιών από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Στην Ελλάδα και την Πολωνία, υπάρχει συν τοις άλλοις πολιτικοποίηση της ένταξης και απροθυμία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων να συνεργαστούν με μη συμβατικές μεθόδους.

Στη Γαλλία, οι εκπαιδευτικοί επισημαίνουν τον αποκλεισμό που προκαλούν οι σχολικές πολιτικές, οι οποίες πλήττουν δυσανάλογα τους/τις περιθωριοποιημένους/-νες μαθητές/-τριες. Επιπρόσθετα, οι προσδοκίες της κοινωνίας ασκούν πίεση στους/στις νέους/-ες

ενθαρρύνοντάς τους να συμμορφωθούν, γεγονός που τους/τις δυσκολεύει να εκφράσουν ελεύθερα την ταυτότητά τους.

E4: Εμπόδια

Μπορείτε να μοιραστείτε μια σημαντική εμπειρία κατά την οποία αντιμετωπίσατε ένα περιστατικό μισαλλοδοξίας ή διακρίσεων σε επαγγελματικό αλλά και σε προσωπικό επίπεδο; Τι διδαχθήκατε από αυτήν;

Ποιες αλλαγές θα ήταν αναγκαίες για να επιτευχθεί αυτό που διδαχθήκατε;

Στις ομάδες εστιασμένης συζήτησης, η ερώτηση σχετικά με σοβαρά επεισόδια μισαλλοδοξίας ή διακρίσεων προκάλεσε πολύ συγκινητικές προσωπικές μαρτυρίες. Τα συμμετέχοντα άτομα μοιράστηκαν εμπειρίες που σημάδεψαν την πορεία τους σε επαγγελματικό και ανθρώπινο επίπεδο υπογραμμίζοντας πόσο δύσκολο αλλά και διαμορφωτικό είναι να αντιμετωπίζεις τον αποκλεισμό από πρώτο χέρι ή να γίνεσαι μάρτυρας σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.

Στην **Ιταλία**, ορισμένοι/-νες επαγγελματίες δήλωσαν ότι οι ΛΟΑΤΚ+ νέοι/-ες δέχονται προσβολές ή υφίστανται αποκλεισμό στο σχολείο και σε αθλητικά περιβάλλοντα. Ο πόνος που προκάλεσαν αυτά τα περιστατικά οδήγησε πολλούς/-λές εργαζόμενους/-νες στον τομέα της νεολαίας να αναζητήσουν εργαλεία για πιο άμεση και αποτελεσματική παρέμβαση.

Στη **Γαλλία**, αναφέρθηκε ένα εργαστήριο ψυχικής υγείας στο οποίο ένας/μία συμμετέχων/-χουσα αντέδρασε με λεκτική επιθετικότητα στην απλή αναφορά του θέματος της ένταξης. Η κατάσταση αντιμετωπίστηκε με επιτυχία χάρη στην παρουσία ενός/μιας ψυχολόγου, αλλά το περιστατικό αποκάλυψε πώς η διαφορετικότητα εξακολουθεί να βιώνεται ως απειλή από ορισμένα τμήματα του πληθυσμού.

Ο κοινωνικός και εθνικός διαχωρισμός ενισχύεται από την πίεση να παραμείνει κανείς εντός της κοινότητάς του περιορίζοντας το άνοιγμά του στον έξω κόσμο. Η αίσθηση της ταυτότητας, ιδίως εντός της μουσουλμανικής κοινότητας, απαιτεί ανοικτό διάλογο και γέφυρες επικοινωνίας.

Στην **Ελλάδα**, μια εμπειρία μικροεπίθεσης αφορούσε μια εκπαιδευτριά, η οποία, ενώ μιλούσε για θέματα φύλου σε σχολικό περιβάλλον, δέχθηκε σεξιστικά σχόλια από μεγαλύτερους συναδέλφους της. Αυτό οδήγησε μια αναστοχαστική συζήτηση σχετικά με τη σημασία της προστασίας των εκπαιδευτικών στο εργασιακό τους περιβάλλον, ώστε να διασφαλίζεται ένα εργασιακό κλίμα σεβασμού και ευαισθητοποίησης.

Στη **Λιθουανία**, ένα χαρακτηριστικό περιστατικό ήταν μια εκδήλωση για τη νεολαία που δεν παρείχε μετάφραση για τους/τις μετανάστες/-στριες συμμετέχοντες/-χουσες. Ο αποκλεισμός, αν και ακούσιος, δημιούργησε ένα αίσθημα περιθωριοποίησης που σημάδεψε βαθιά τόσο τους/τις νέους/-ες όσο και τους/τις εργαζόμενους/-νες που συμμετείχαν στην εκδήλωση.

Στην **Πολωνία**, ένας/μία εργαζόμενος/-νη διηγήθηκε πόσο δύσκολο ήταν να βοηθήσει μια νεαρή μουσουλμάνα σε ένα εχθρικό σχολικό περιβάλλον, διότι η μαντίλα της ήταν αντικείμενο χλευασμού από τους/τις συμμαθητές/-τριες και τους/τις εκπαιδευτικούς της.

Τα διδάγματα που αντλήθηκαν από αυτά τα περιστατικά ήταν πολλά: η ανάγκη για περισσότερη επιμόρφωση, η δημιουργία κοινών κατευθυντήριων οδηγιών για την αντιμετώπιση των περιστατικών διακρίσεων και η υιοθέτηση μιας προληπτικής και όχι απλώς αντιδραστικής προσέγγισης. Όλα τα συμμετέχοντα άτομα υπογράμμισαν ότι για να υπάρξει πραγματική αλλαγή είναι απαραίτητο να λειτουργεί ένα δίκτυο στο οποίο θα συμμετέχουν σχολεία, οικογένειες, ιδρύματα και τοπικές κοινότητες.

E5: Αποτελεσματικά εργαλεία

Ποιες στρατηγικές ή δραστηριότητες χρησιμοποιείτε για να προωθήσετε την ένταξη και την ποικιλομορφία στην εργασία με τους/τις νέους/-ες διασφαλίζοντας παράλληλα ότι οι πρωτοβουλίες σας είναι προσβάσιμες και φιλόξενες για νέους/-ες από διαφορετικά υπόβαθρα; Υπάρχει κάτι που λειτουργεί ιδιαίτερα καλά ή που θα θέλατε να βελτιώσετε;

Οι πρακτικές μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με το πλαίσιο, αλλά το κοινό στοιχείο που έχουν είναι μια ενεργητική και ελκυστική προσέγγιση. Μεταξύ των πιο δημοφιλών μεθοδολογιών είναι το **Θέατρο των Καταπιεσμένων**, η **αφήγηση ιστοριών**, οι **προσομοιώσεις**, οι **καλλιτεχνικές δραστηριότητες** και τα **παιχνίδια ρόλων**.

Οι συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης βοηθούν τους/τις μαθητές/-τριες από διαφορετικά υπόβαθρα να μοιραστούν τις προσωπικές τους εμπειρίες, με αποτέλεσμα την καλύτερη αλληλοκατανόηση και τη δημιουργία φιλικών σχέσεων. Η υιοθέτηση δημιουργικών και διαδραστικών προσεγγίσεων συμβάλλει στην προώθηση της ένταξης. Συγκεκριμένα, στη Λιθουανία δίνεται μεγάλη έμφαση στα έργα του Ευρωπαϊκού Σώματος Αλληλεγγύης, ενώ στην Ελλάδα χρησιμοποιούνται εργαλειοθήκες για την αυτοαξιολόγηση των πρακτικών ένταξης. Απώτερος στόχος είναι η δημιουργία ασφαλών χώρων στους οποίους οι νέοι/-ες μπορούν να εκφράζονται ελεύθερα χωρίς να φοβούνται ότι θα επικριθούν.

E6: Τεχνολογία και νέοι/-ες

Οι ψηφιακές πλατφόρμες βοηθούν ή εμποδίζουν τον συμπεριληπτικό διάλογο μεταξύ των νέων; Μπορείτε να μοιραστείτε ένα παράδειγμα;

Ο ψηφιακός κόσμος θεωρείται ένας χώρος γεμάτος αντιφάσεις. Οι ψηφιακές πλατφόρμες αποτέλεσαν ένα από τα πιο αμφιλεγόμενα θέματα που συζητήθηκαν στις ομάδες εστιασμένης συζήτησης. Σε όλες τις χώρες-εταίρους, τα συμμετέχοντα άτομα τόνισαν ότι η τεχνολογία, ενώ προσφέρει τεράστιες δυνατότητες, θέτει επίσης σημαντικές προκλήσεις στο πλαίσιο της εργασίας στον τομέα της νεολαίας.

Ειδικότερα, στην **Ελλάδα** και τη **Γαλλία** τονίστηκε η χρησιμότητα των ψηφιακών εργαλείων για την ενίσχυση των φωνών των νέων από περιθωριοποιημένα περιβάλλοντα. Πλατφόρμες όπως το *Zoom*, το *Miro* και το *Padlet* αποδείχθηκαν ζωτικής σημασίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας για τη διασφάλιση της εκπαιδευτικής συνέχειας και της πρόσβασης στην εκπαίδευση ακόμη και από αγροτικές ή απομονωμένες περιοχές. Ορισμένα συμμετέχοντα άτομα ανέφεραν, μεταξύ άλλων, ότι οι τεχνολογίες αυτές διευκόλυναν τη διεθνή συνεργασία και τις διαπολιτισμικές ανταλλαγές. Στη Γαλλία, οι απόψεις για τις ψηφιακές πλατφόρμες ήταν ανάμεικτες: ενώ ορισμένα άτομα τις θεωρούν εργαλεία σύνδεσης, άλλα άτομα σπεύδουν να προειδοποιήσουν για τους κινδύνους που εγκυμονούν. Τα συμμετέχοντα άτομα έκαναν έκκληση για την υλοποίηση προγραμμάτων ψηφιακού γραμματισμού και τόνισαν τη σημασία των προσωπικών αλληλεπιδράσεων.

Ωστόσο, στην **Πολωνία** και τη **Λιθουανία**, αναδείχθηκε έντονα το πρόβλημα της ανισότητας στην ψηφιακή πρόσβαση: σε πολλές περιοχές, ιδίως στις αγροτικές, οι νέοι/-ες δεν έχουν σταθερές συνδέσεις ή κατάλληλες συσκευές, με αποτέλεσμα να διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού. Επιπλέον, η χρήση των *social media* έχει συνδεθεί με αρνητικά φαινόμενα όπως η παραπληροφόρηση, η ρητορική μίσους και η ριζοσπαστικοποίηση, γεγονός που επιτείνει την πόλωση μεταξύ των νέων.

Στην **Ιταλία**, εκφράστηκε μια περισσότερο κριτική προσέγγιση. Μεγάλος αριθμός εργαζόμενων στον τομέα της νεολαίας πιστεύει ότι η άμεση επαφή είναι αναντικατάστατη για τη δημιουργία αυθεντικών σχέσεων, την ανάπτυξη της ενσυναίσθησης και την αντιμετώπιση θεμάτων ένταξης. Οι ψηφιακές πλατφόρμες, χωρίς προσεκτική καθοδήγηση, μπορούν να μειώσουν το βάθος του διαλόγου και να αποθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή, ιδίως σε ευαίσθητα θέματα όπως η διαφορετικότητα ή η προσωπική δυσφορία.

Συνολικά, τα συμμετέχοντα άτομα συμφώνησαν ότι η τεχνολογία δεν είναι ούτε καλή ούτε κακή από μόνη της, αλλά πρέπει να συνοδεύεται από ευαισθητοποίηση, κρίσιμες ψηφιακές δεξιότητες και στοχευμένες εκπαιδευτικές στρατηγικές.

E7: Ελλείπουσες δεξιότητες

Τι είδους εκπαίδευση ή υποστήριξη έχετε λάβει για την αντιμετώπιση ζητημάτων ποικιλομορφίας και ένταξης στην εργασία με νέους/-ες;

Ποιες δεξιότητες ή γνώσεις θα θέλατε να αναπτύξετε για να αντιμετωπίσετε καλύτερα τις προκλήσεις της ένταξης και της ανεκτικότητας όταν εργάζεστε με νέους/-ες;

Από την ανάλυση των πέντε (5) ομάδων εστιασμένης συζήτησης διαφαίνεται σαφώς η κοινή ανάγκη ενίσχυσης των δεξιοτήτων των εργαζόμενων στον τομέα της νεολαίας, ιδίως για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων της ένταξης και της ποικιλομορφίας. Σε όλα τα εθνικά πλαίσια, τα συμμετέχοντα άτομα ανέφεραν την έλλειψη δομημένων και ενημερωμένων προγραμμάτων εκπαίδευσης. Πολλά από αυτά τα άτομα απέκτησαν δεξιότητες μέσω άτυπων εμπειριών, αυτοεκπαίδευσης και ευρωπαϊκών προγραμμάτων, ενώ σε λίγες μόνο περιπτώσεις έλαβαν ειδική εκπαίδευση.

Οι δεξιότητες που έχουν τη μεγαλύτερη ζήτηση είναι οι εξής:

- **Μη βίαιη επικοινωνία** και **ενεργητική ακρόαση** για τη διαχείριση δύσκολων διαλόγων και την ενίσχυση της εκπαιδευτικής σχέσης.
- **Διαχείριση συγκρούσεων** και **πολιτισμική διαμεσολάβηση** που θεωρούνται απαραίτητες για την εργασία σε ολοένα και πιο ποικιλόμορφα περιβάλλοντα.
- **Ψυχοπαιδαγωγικές δεξιότητες**, ιδίως για την αντιμετώπιση της συναισθηματικής ευθραστότητας και της δυναμικής του αποκλεισμού σε ομάδες νέων.
- **Διαπολιτισμική ευαισθητοποίηση** και **αποδόμηση των προκαταλήψεων και των μεροληψιών** για εργασία με δίκαιο και στοχαστικό τρόπο.
- **Αυτοαναστοχασμός** και **αυτοφροντίδα** που θεωρούνται θεμελιώδεις για την πρόληψη της επαγγελματικής εξουθένωσης (burnout) και τη διατήρηση μιας αποτελεσματικής εκπαιδευτικής παρουσίας.

Τα συμμετέχοντα άτομα εξέφρασαν επίσης ενδιαφέρον για πρακτικές και σπονδυλωτές εκπαιδευτικές διαδρομές, συμπεριλαμβανομένων συγκεκριμένων εργαλείων (όπως ασκήσεις, μοντέλα και προσομοιώσεις), χώρων για συζητήσεις μεταξύ ομοτίμων και συνεδρίες επαγγελματικής εποπτείας. Η συνεχιζόμενη εκπαίδευση και η επίσημη αναγνώριση των δεξιοτήτων που αποκτώνται στον τομέα της νεολαίας αναφέρθηκαν ως επείγουσες προτεραιότητες για τη στήριξη της επαγγελματοποίησης του εν λόγω τομέα και τη διασφάλιση θετικού και διαρκούς αντίκτυπου στην εργασία με τους/τις νέους/-ες.

Στη Γαλλία, η πρόσληψη εκπαιδευτικών είναι μια πολύπλοκη διαδικασία, η οποία συχνά ευνοεί μη εξειδικευμένα άτομα που θεωρούνται πιο εύκολα επηρεάσιμα. Η έλλειψη πολιτικής και οικονομικής δέσμευσης για επενδύσεις στην κοινωνική εργασία και τον αθλητισμό περιορίζει περαιτέρω τους διαθέσιμους πόρους.

E8: Το ιδανικό πρόγραμμα σπουδών

Αν μπορούσατε να σχεδιάσετε ένα πρόγραμμα σπουδών για τους/τις εργαζόμενους/-νες στον τομέα της νεολαίας σχετικά με την ένταξη, τι θα συμπεριλαμβάνατε οπωσδήποτε; Τι είδους μεθοδολογία; Τι είδους δραστηριότητες;

Σύμφωνα με τα συμμετέχοντα άτομα, ένα αποτελεσματικό πρόγραμμα σπουδών για εργαζόμενους/-νες στον τομέα της νεολαίας θα πρέπει να βασίζεται σε μια βιωματική και διεπιστημονική προσέγγιση, που θα συνδυάζει τη θεωρία με την πράξη και την προσωπική αναστοχασμό με την εργασία πεδίου. Τα βασικά περιεχόμενα θα περιλαμβάνουν τις εξής έννοιες: **ταυτότητα** (που νοείται ως η σύνθετη αλληλεπίδραση μεταξύ της προσωπικής αυτοαντίληψης, του πολιτισμικού ανήκειν και των κοινωνικών ρόλων. Αυτό περιλαμβάνει τη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο τα άτομα διαμορφώνουν την αίσθηση του εαυτού τους σε σχέση με το περιβάλλον τους, την κοινότητα και τις κοινωνικές προσδοκίες), **στερεότυπα και προκαταλήψεις**, **πολλαπλές διακρίσεις**, **προνόμια**, **διατομεακές προσεγγίσεις**, **συμπεριληπτική επικοινωνία** και **διαχείριση της δυναμικής των ομάδων**. Ορισμένοι εταίροι πρότειναν επίσης ενότητες σχετικά με τα **νομικά μέσα** για την αντιμετώπιση των διακρίσεων και την **οργάνωση δημόσιων εκστρατειών** για την προώθηση της ποικιλομορφίας.

Μερικές από τις μεθοδολογίες που αναφέρθηκαν ήταν οι ακόλουθες: Θέατρο των Καταπιεσμένων, μέθοδος Fishbowl, εργαστήρια συμμετοχικού σχεδιασμού, μελέτες περιπτώσεων από την πραγματική ζωή, προσομοιώσεις και διαδραστικές στιγμές ανταλλαγής. Το πρόγραμμα σπουδών θα πρέπει να προάγει όχι μόνο τη μάθηση αλλά και την ενδυνάμωση διεγείροντας την κριτική ευαισθητοποίηση, την ενσυναίσθηση και την ικανότητα ανάληψης δράσης σε περίπλοκες καταστάσεις. Εξίσου σημαντικό είναι οι δραστηριότητες να είναι σπονδυλωτές, διαπολιτισμικές και προσιτές σε όλες τις ηλικιακές ομάδες.

E9: Μια πρόταση για αλλαγή

Τι συμβουλές θα δίνατε στους/στις δημιουργούς αυτού του προγράμματος σπουδών για να το κάνουν πραγματικά αποτελεσματικό;

Στις πέντε χώρες-εταίρους, τα συμμετέχοντα άτομα εξέφρασαν ένα σαφές και κοινό όραμα για το ποια στοιχεία καθιστούν ένα πρόγραμμα σπουδών αποτελεσματικό για τους youth workers: σύνδεση με την πραγματικότητα, συμμετοχικός σχεδιασμός, προσαρμοστικότητα και συγκεκριμενοποίηση.

Ένα πρώτο στοιχείο που προέκυψε ήταν η ανάγκη να καταρτιστεί το πρόγραμμα σπουδών μαζί με τους/τις εργαζόμενους/-νες στον τομέα της νεολαίας εμπλέκοντάς τους/τες σε όλες τις φάσεις: στον σχεδιασμό, τη δοκιμή και την αξιολόγηση. Αυτή η συμμετοχική προσέγγιση

διασφαλίζει ότι το περιεχόμενο ανταποκρίνεται πραγματικά στις καθημερινές προκλήσεις που βιώνουν οι εργαζόμενοι/-νες στο συγκεκριμένο πλαίσιο.

Δεύτερον, απαιτείται μια ευέλικτη δομή, οργανωμένη σε ανεξάρτητες αλλά συνδεδεμένες ενότητες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διαφορετικά περιβάλλοντα (π.χ. σχολεία, κέντρα νεολαίας, άτυπους χώρους) και με διαφορετικά επίπεδα επαγγελματικής πείρας. Στην Πολωνία και τη Λιθουανία, προτάθηκε να συμπεριληφθούν πρακτικά παραδείγματα, μελέτες περιπτώσεων και επιχειρησιακές κατευθυντήριες οδηγίες για να διευκολυνθεί η εφαρμογή στο πεδίο.

Ένα άλλο επαναλαμβανόμενο θέμα ήταν η σημασία της φροντίδας των εν λόγω εργαζόμενων: πολλοί/-ές εργαζόμενοι/-νες στον τομέα της νεολαίας τόνισαν την ανάγκη να συμπεριληφθούν ενότητες για τη διαχείριση του άγχους, τη συναισθηματική ευημερία και την υποστήριξη από ομοτίμους/-μες. Στη Γαλλία και την Ελλάδα, αναφέρθηκε συν τοις άλλοις η ανάγκη για εκπαίδευση σχετικά με τον τρόπο διαχείρισης των εσωτερικών συγκρούσεων της ομάδας και την αντιμετώπιση συναισθηματικά πολύπλοκων καταστάσεων.

Τέλος, διατυπώθηκε η πρόταση να μην περιορίζεται το πρόγραμμα σπουδών στην εκπαιδευτική διάσταση, αλλά να περιλαμβάνει στοιχεία συνηγορίας, κοινωνικού σχεδιασμού και κοινοτικής ηγεσίας, έτσι ώστε οι εργαζόμενοι/-νες στον τομέα της νεολαίας να μπορούν να προωθήσουν συστημικές αλλαγές στις κοινότητές τους.

Συνοψίζοντας όλα τα παραπάνω, οι συμβουλές που συγκεντρώθηκαν συγκλίνουν στην ιδέα ενός προγράμματος σπουδών που θα αναπτυχθεί «από κάτω προς τα πάνω», το οποίο θα μπορεί να επικαιροποιείται με την πάροδο του χρόνου, θα ενισχύει τις βιωματικές δεξιότητες και θα παρέχει πρακτικά εργαλεία για την αντιμετώπιση της πολυπλοκότητας της ένταξης στην εργασία με τους/τις νέους/-ες.

Αντί να επικεντρώνεται αποκλειστικά στο ακαδημαϊκό περιεχόμενο, το πρόγραμμα θα πρέπει να δίνει προτεραιότητα στην κριτική σκέψη, τον αυτοαναστοχασμό και τις δραστηριότητες που ενισχύουν την ενσυναίσθηση. Μια πρόταση ήταν να δημιουργηθούν «κέντρα νεολαίας» (“youth hubs”)— ειδικά διαμορφωμένοι χώροι στους οποίους νέοι/-ες με διαφορετικό υπόβαθρο θα μπορούν να συνδεθούν, να μοιραστούν εμπειρίες και να μάθουν ο/η ένας/μία από τον/την άλλο/-λη.

E10: Ένα μήνυμα

Ποιο είναι το κύριο μήνυμα που θα θέλατε να αφήσετε στους/στις νέους/-ες για την προώθηση της ένταξης και της ανεκτικότητας;

Τα λόγια των συμμετεχόντων ατόμων φανερώνουν βαθιά εμπιστοσύνη στους/στις νέους/-ες θεωρώντας τους/τες ως κινητήρια δύναμη της κοινωνικής μεταμόρφωσης. Τα μηνύματα

που τους απευθύνουν είναι αυθεντικά και παρακινητικά. Υπάρχει μια συνεχής προτροπή να γνωρίσουν τον εαυτό τους, να εκτιμήσουν τη μοναδικότητά τους και, ταυτόχρονα, να ανοιχτούν με φιλοπερίεργη διάθεση και σεβασμό προς τους άλλους. Ένα δυνατό μήνυμα είναι ότι η ένταξη ξεκινά από μέσα μας: μόνο όσοι άνθρωποι έχουν μάθει να αποδέχονται την προσωπική τους ιστορία, τις αδυναμίες και τις διαφορές τους μπορούν να δεχτούν πραγματικά τους άλλους. Οι νέοι/-ες ενθαρρύνονται να γίνουν υποστηρικτές/-κτριες μιας πολιτισμικής αλλαγής που ξεκινά από τη βάση, μέσα από μικρές καθημερινές χειρονομίες αλληλεγγύης, διαλόγου και θάρρους. Εκφράζονται διάφορες σκέψεις σχετικά με την έννοια της ευθύνης: η οικοδόμηση μιας πιο δίκαιης και συμπεριληπτικής κοινωνίας είναι ένα συλλογικό έργο, το οποίο απαιτεί όχι μόνο δέσμευση, αλλά και φαντασία και ελπίδα.

6. Ανάλυση και σύνθεση των αποτελεσμάτων

6.1 Σύνδεση μεταξύ της βιβλιογραφικής ανασκόπησης και των ευρημάτων των ομάδων εστιασμένης συζήτησης

Η συγκριτική ανάλυση μεταξύ της βιβλιογραφικής ανασκόπησης και των αποτελεσμάτων των ομάδων εστιασμένης συζήτησης που διεξήχθησαν στις πέντε (5) χώρες-εταίρους του έργου Youth Unite αποκαλύπτει μια ισχυρή σύνδεση μεταξύ των δύο δράσεων έρευνας και εντοπισμού αναγκών, αλλά παρέχει επίσης σημαντικά σημεία για εμβάθυνση και συμπλήρωση των πληροφοριών. Η βιβλιογραφία σκιαγράφησε με σαφήνεια τις διαρθρωτικές προκλήσεις που σχετίζονται με τον ρατσισμό, τις διακρίσεις και την ανισότητα στα πλαίσια της νεολαίας. Σε όλες τις χώρες που αναλύθηκαν - Ιταλία, Γαλλία, Ελλάδα, Πολωνία και Λιθουανία - είναι σαφής η παρουσία συστημικών φαινομένων, όπως:

- διακρίσεις σε βάρος εθνοτικών και θρησκευτικών μειονοτήτων
- περιθωριοποίηση των ΛΟΑΤΚ+ ατόμων
- ύπαρξη πολιτισμικών στερεοτύπων και γλωσσικών εμποδίων
- έλλειψη αποτελεσματικότητας των δημόσιων πολιτικών κατά του δομικού ρατσισμού.

Οι ομάδες εστιασμένης συζήτησης όχι μόνο επιβεβαίωσαν τις τάσεις που προέκυψαν από τα δεδομένα, αλλά και τις εμπλούτισαν με ποιοτικές συνεισφορές από την άμεση εμπειρία όσων εργάζονται καθημερινά με τους/τις νέους/-ες. Οι μαρτυρίες που συλλέχθηκαν προσφέρουν μια πιο γλαφυρή και σαφή εικόνα των δυναμικών που αναπτύσσονται, παρέχοντας πολύτιμες πληροφορίες για την καλύτερη κατανόηση της πραγματικότητας που επικρατεί.

Ειδικότερα:

- Στην **Ιταλία** και την **Πολωνία**, τα συμμετέχοντα άτομα ανέφεραν περιστατικά μισαλλοδοξίας στο σχολείο και σε αθλητικά περιβάλλοντα, σύμφωνα με τα εθνικά δεδομένα που δείχνουν μια αυξανόμενη εχθρότητα απέναντι στα ΛΟΑΤΚ+ άτομα και τις εθνοτικές μειονότητες.
- Στην **Ελλάδα** και τη **Γαλλία**, ορισμένοι/-νες εκπαιδευτές/-τριες εξέφρασαν μια αίσθηση δυσφορίας κατά την αντιμετώπιση θεμάτων ένταξης, γεγονός που αντικατοπτρίζει το κλίμα πόλωσης που αναφέρθηκε και στις αντίστοιχες εθνικές εκθέσεις τους.
- Η έλλειψη εργαλείων εκπαίδευσης και επαρκούς θεσμικής υποστήριξης για τους/τις εργαζόμενους/-νες στον τομέα της νεολαίας αναδείχθηκε ως ένα από τα πιο κρίσιμα ζητήματα, γεγονός που επιβεβαιώθηκε τόσο από ακαδημαϊκές πηγές όσο και από άμεσες εμπειρίες που κοινοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια των ομάδων εστιασμένης συζήτησης.

Η ανάλυση της βιβλιογραφίας υπογραμμίζει την ύπαρξη εθνικών προγραμμάτων και πρωτοβουλιών σε όλες τις χώρες που εξετάστηκαν. Ωστόσο, αυτό που προέκυψε από τις ομάδες εστιασμένης συζήτησης αποκαλύπτει μια πιο σύνθετη πραγματικότητα: παρά την επίσημη ύπαρξη αυτών των μέτρων, συχνά είναι ελάχιστα γνωστά, δύσκολα προσβάσιμα ή έχουν περιορισμένη αποτελεσματικότητα στην πράξη. **Αυτή η ασυμφωνία μεταξύ των όσων προβλέπονται σε κανονιστικό επίπεδο και των όσων συμβαίνουν στην πραγματικότητα αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα** που εντοπίστηκαν κατά τη διάρκεια της μελέτης.

Ένα άλλο οριζόντιο ζήτημα αφορά τον **θεμελιώδη ρόλο της μη τυπικής εκπαίδευσης**. Από τη μία πλευρά η βιβλιογραφία αναγνωρίζει την αξία της στο πλαίσιο της κοινωνικής ένταξης, ενώ από την άλλη, οι εμπλεκόμενοι φορείς υπογραμμίζουν την ανάγκη μεγαλύτερης θεσμικής αναγνώρισης, συνοδευόμενης από δομημένα και κατάλληλα μαθήματα εκπαίδευσης για όσους/-σες εργάζονται στον τομέα αυτό.

Αξίζει να σημειωθεί ότι και οι δύο πηγές - θεωρητικές και ποιοτικές – συγκλίνουν σε ορισμένες επείγουσες προτεραιότητες όπως:

- η ενίσχυση των δεξιοτήτων των εργαζόμενων στον τομέα της νεολαίας και η ανάγκη για επίσημη αναγνώριση του έργου τους·
- η διασφάλιση της προσβασιμότητας σε αποτελεσματικά εκπαιδευτικά εργαλεία και πόρους·
- η προώθηση της ενεργού συμμετοχής των νέων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων·
- η υποστήριξη μιας κουλτούρας σεβασμού και ποικιλομορφίας μέσω συνεκτικών, ορατών και διαρκών πολιτικών.

Εν κατακλείδι, η βιβλιογραφική ανασκόπηση προσφέρει ένα συστημικό πλαίσιο, ενώ οι ομάδες εστιασμένης συζήτησης αναδεικνύουν τον συγκεκριμένο αντίκτυπο στην πράξη. Η ενσωμάτωση αυτών των δύο επιπέδων ανάλυσης παρέχει μια στέρεη βάση για τον καθορισμό συστάσεων πολιτικής και τον σχεδιασμό στοχευμένων παρεμβάσεων στον τομέα της εργασίας στον τομέα της νεολαίας και της κοινωνικής ένταξης.

7. Συμπεράσματα και συστάσεις

Οι πέντε (5) ομάδες εστιασμένης συζήτησης που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του έργου Youth Unite αποκάλυψαν ορισμένα κοινά στοιχεία, αλλά και διαφορές που συνδέονται με το πολιτιστικό και επιχειρησιακό πλαίσιο των συμμετεχουσών χωρών. Οι προβληματισμοί αυτοί προσφέρουν μια πιο σαφή και ρεαλιστική άποψη των προκλήσεων και των δυνατοτήτων που σχετίζονται με την ένταξη των νέων στην Ευρώπη.

Μερικά από τα πιο σημαντικά στοιχεία που προέκυψαν ήταν τα εξής:

- Η ευρέως διαδεδομένη έλλειψη επίσημης αναγνώρισης του ρόλου του/της εργαζόμενου/-νης στον τομέα της νεολαίας, σε συνδυασμό με την έλλειψη δομημένων και προσαρμοσμένων εκπαιδευτικών διαδρομών για τον ρόλο αυτό·
- Η ισχυρή αίσθηση επαγγελματικής ταυτότητας εκ μέρους των εργαζόμενων στον τομέα της νεολαίας, οι οποίοι/-ες περιγράφουν τους εαυτούς τους ως διευκολυντές/-ντριες, συνοδοιπόρους και προαγωγούς της κοινωνικής αλλαγής στις κοινότητές τους·
- Η παρουσία, σε όλα τα πλαίσια, συστημικών - μερικές φορές ακόμη και εσωτερικευμένων - μορφών διακρίσεων που πλήττουν τα ΛΟΑΤΚ+ άτομα νεαρής ηλικίας, τους/τις μετανάστες/-στριες, τα άτομα με αναπηρία ή τα μέλη εθνοτικών και θρησκευτικών μειονοτήτων·
- Η αναγνωρισμένη αξία της μη τυπικής εκπαίδευσης και των συμμετοχικών μεθοδολογιών, οι οποίες θεωρούνται θεμελιώδη εργαλεία για την προώθηση της ένταξης, του αλληλοσεβασμού και της ενεργού ιδιότητας του πολίτη·
- Οι προκλήσεις που σχετίζονται με τη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών: ενώ από τη μία πλευρά προσφέρουν ευκαιρίες για ένταξη, από την άλλη, εκθέτουν τους/τις νέους/-ες σε κινδύνους όπως η απομόνωση, η πόλωση και η παραπληροφόρηση,
- Οι οριζόντιες ανάγκες για την απόκτηση συγκεκριμένων δεξιοτήτων για τη διαχείριση της ποικιλομορφίας και τη διασφάλιση ενός ασφαλούς και φιλόξενου περιβάλλοντος για όλα τα άτομα·
- Το κοινό ενδιαφέρον για τη δημιουργία ενός κοινού ευρωπαϊκού προγράμματος σπουδών, το οποίο θα είναι συγκεκριμένο, ευέλικτο, προσιτό και προσαρμόσιμο στα διάφορα τοπικά πλαίσια δίνοντας παράλληλα έμφαση στην ευημερία των φορέων.

Με βάση τα δεδομένα που συλλέχθηκαν και τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, διατυπώθηκαν οι παρακάτω βασικές συστάσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση της ένταξης στην εργασία στον τομέα της νεολαίας (youth work). Οι γνώσεις αυτές στηρίζονται τόσο σε θεωρητικά στοιχεία όσο και σε βιωμένες εμπειρίες παρέχοντας τα θεμέλια για πιο συνεκτικές, συμμετοχικές και βιώσιμες προσεγγίσεις.

- **Αναγνωρίστε και εκτιμήστε την αξία των εργαζόμενων στον τομέα της νεολαίας:** Τα εθνικά και ευρωπαϊκά πλαίσια πολιτικής θα πρέπει να καθορίζουν με σαφήνεια τις αρμοδιότητες, το πεδίο δράσης και το επαγγελματικό καθεστώς των εργαζόμενων στον τομέα της νεολαίας, ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι η συμβολή τους αναγνωρίζεται και υποστηρίζεται πλήρως.
- **Επενδύστε σε υψηλής ποιότητας, συνεχή εκπαίδευση:** Οι προσβάσιμες, πρακτικές και διεπιστημονικές εκπαιδευτικές διαδρομές είναι απαραίτητες - ιδιαίτερα για όσα άτομα εργάζονται σε άτυπα περιβάλλοντα ή σε αγροτικές περιοχές στις οποίες οι πόροι είναι συχνά περιορισμένοι.
- **Αναπτύξτε συμμετοχικά ένα κοινό ευρωπαϊκό πρόγραμμα σπουδών για την ένταξη:** Ένα κοινό πλαίσιο εκπαίδευσης, το οποίο θα σχεδιάζεται σε συνεργασία με τους/τις εργαζόμενους/-νες στον τομέα της νεολαίας και τους/τις νέους/-ες, θα πρέπει να βασίζεται σε εμπειρίες της πραγματικής ζωής και να παρέχει μεταβιβάσιμα εργαλεία που θα μπορούν να εφαρμοστούν σε διαφορετικά πλαίσια.
- **Ενισχύστε τα τοπικά και διακρατικά δίκτυα:** Η οικοδόμηση ισχυρών δεσμών μεταξύ οργανώσεων, σχολείων, οικογενειών και ιδρυμάτων είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική και συλλογική ανταπόκριση στις αναδυόμενες εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανάγκες.
- **Στηρίξτε την ευημερία των εργαζόμενων στον τομέα της νεολαίας:** Τα εργαλεία αυτοαναστοχασμού, επαγγελματικής εποπτείας και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης είναι μείζονος σημασίας για την πρόληψη της επαγγελματικής εξουθένωσης και τη διατήρηση των κινήτρων και της αποτελεσματικότητας μακροπρόθεσμα.
- **Πρωθήστε την κρίσιμη ψηφιακή εκπαίδευση:** Οι εργαζόμενοι/-νες στον τομέα της νεολαίας χρειάζονται τα κατάλληλα εργαλεία και την κατάλληλη εκπαίδευση για να καθοδηγήσουν τους/τις νέους/-ες στην υπεύθυνη χρήση της τεχνολογίας και την ασφαλή πλοήγηση στα ψηφιακά περιβάλλοντα αντιμετωπίζοντας παράλληλα την παραπληροφόρηση, την απομόνωση και την πόλωση.
- **Ενισχύστε τις φωνές των νέων:** Οι νέοι/-ες πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων - όχι μόνο να ακούγονται οι απόψεις τους, αλλά και να αναγνωρίζονται ως βασικοί παράγοντες στην οικοδόμηση συμπεριληπτικών, ανοικτών και δίκαιων κοινοτήτων.

Οι παραπάνω συστάσεις αποτελούν ένα σημείο εκκίνησης για την ανάπτυξη πολιτικών για τη νεολαία και εκπαιδευτικών εργαλείων με σαφή προσανατολισμό στην ένταξη και την κοινωνική δικαιοσύνη.

8. Αναφορές

Amnesty International. (2023). Report on France.

<https://www.amnesty.org/en/location/europe-and-central-asia/western-central-and-south-eastern-europe/france/report-france/>

Ciuladiene, G. (2024). Migrant Children and Integration-Related Challenges in Lithuania: The Opinions of Educators. Social Sciences, 13(10), 501. <https://www.mdpi.com/2076-0760/13/10/501>

CNCDH. (2023). Rapport annuel sur la lutte contre le racisme. <https://www.vie-publique.fr/en-bref/294739-racisme-antisemitisme-xenophobie-le-rapport-de-la-cncdh-pour-2023#:~:text=En%20hausse%20depuis%20l'ann%C3%A9e,%C3%A9chelle%20de%200%20%C3%A0%20100.>

Council of Europe. (2024). ECRI Report on Lithuania. <https://rm.coe.int/sixth-report-on-lithuania/1680b2097a>

ECRI. (2022). ECRI Report on Greece. Council of Europe. <https://rm.coe.int/ecri-first-report-on-greece-adopted-on-28-june-2022-published-on-22-se/1680a818bf>

ECRI. (2023). Report on Poland. Council of Europe. <https://bip.brpo.gov.pl/en/content/ecri-report-situation-regarding-racism-and-intolerance-poland>

Equal Opportunities Ombudsperson. (2021). Equal treatment and anti-discrimination in Lithuania. <https://lygybe.lt/en/about-office/>

European Commission. (2020). Migrant integration policy index. chrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcglclefindmkaj/<https://www.mipex.eu/sites/default/files/downloads/pdf/files/a5/mipex-2020-book-a5.pdf>

FRA. (2020). EU LGBTI Survey II – Greece.

https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/lgbti-survey-country-data_greece.pdf

Hellenic Republic. (2021). National Strategy for LGBTQI+ Equality.

https://www.primeminister.gr/wp-content/uploads/2021/06/ethniki_statigiki_gia_thn_isothta_ton_loatki.pdf?fbclid=IwAR0H3gutNs17FyqCgevtEw8A8p-mbzb8KC_jRAQaEyQhJRsJdta8e0XhBN0

ICEI. (2021). DiversaMente – Youth Against Discrimination.

<https://icei.it/progetti/diversamente/>

ILGA-Europe. (2020). Rainbow Europe Index. <https://www.ilga-europe.org/report/rainbow-europe-2020/>

Ipsos. (2023). Racism and Discrimination in Italy. Amref. <https://www.amref.it/news-e-press/comunicati-stampa/lafrica-in-italia-razzismo-cittadinanza-e-ostacoli-allintegrazione/>

OECD. (2024). Youth Unemployment Statistics – Greece. <https://doi.org/10.1787/a35a56b6-en>.

RVRN. (2023). Annual Racist Violence Report – Greece. <https://migrant-integration.ec.europa.eu/system/files/2024-05/RVRN-2023-report-fnl.pdf>

UNAR. (2023). Rapporto sulle discriminazioni in Italia. <https://www.unar.it/portale/-/l-epidemia-dell-odio-nell-ultimo-anno-1.379-aggressioni-razziste-omotransfobiche-antisemite-e-abiliste>

Zibas, K. (2017). Lithuania: Collective denial of racism, studies show. https://migrant-integration.ec.europa.eu/news/lithuania-collective-denial-racism-studies-show_en

CEMEA. (2019). NELA – Us and the Others. <https://cemea.asso.fr/les-champs-d-action/questions-sociales/nela>

PEJ-France. (2023). DiverCity Project. <https://pejfrance.org/divercity/>

HREA. (2020). Hate – Delate Workshop. <https://edukacja.fdn.pl/narzedziownik>

Agency of Youth Affairs. (2021). Youth Affairs Training Program. <https://www.jrd.lt/veiklos-sritys/jaunimo-darbas>

Co-funded by
the European Union

**Youth Unite: Fostering Tolerance and
Inclusivity through Education and
Engagement**

Project n° 2024-1-PL01-KA220-YOU-000248204

Migration Department of Lithuania. (2021). National migration strategy.

<https://www.migracija.lt>

Lithuanian Integration Fund. (2020). Support for migrant integration.

<https://www.migracija.lt>